

GESTA ROMANORUM

I URVAL OCH ÖVERSÄTTNING AV
Hannah Bartonek Åhman

ARTOS

Gesta Romanorum. I urval och översättning till svenska av Hannah Bartonek Åhman. Artos & Norma Bokförlag, Skellefteå 2020. Mjukband, 236 sidor. ISBN 978-91-7777-104-3.

Gesta Romanorum, eller ”Romarnas bedrifter”, är som bekant en samling sedelärande berättelser, anekdoter och sägner som tog form under 1200-talets slut, sannolikt i ett franciskanerkloster. Den är uppbyggd på liknande sätt som bestiarierna och *Speculum humanae salvationis*, dvs. med en visuell och/eller verbal berättelse som avslutas med en kristen tolkning och sensmoral, och precis som dem blev den mycket populär. Sedan tillkomsten har innehållet utökats, redigerats och gallrats otaliga gånger i handskrifter och sedermera även i tryck. Den första tryckta upplagan utkom i Utrecht 1472 och *Gesta* har sedan dess publicerats flitigt på såväl latin som i översättningar till olika språk. Dock inte tidigare på svenska (och såvitt jag förstått saken rätt, inte heller på danska eller norska).

Att i en publikation som den här aktuella ta med alla de olika varianter som ryms under titeln är naturligtvis inte möjligt, och översättaren har gjort ett urval av vad som ingår i Hermann Oesterleys latinska utgåva från 1872 (finns i flera nytryck och i digital form), som i sin tur baseras på de tidigaste tryckta utgåvorna, från 1470-talet. Här återges emellertid bara drygt hälften av de 181 berättelser som ingår i den. Uppenbarligen siktar utgivaren in sig på en bred, allmänbildad publik och översättaren har förenklat och förenhetligat språket. För den mer eller mindre professionella ikonografen är detta inte alltid en fördel eftersom en hel del nyanser tyvärr försvinner.

De tidiga *Gesta*-utgåvorna var ofta rikt illustrerade och för den som vill utvinna mer ur dem än vad som verbaliseras i texterna framstår bristen på illustrationer i den här boken som synnerligen besvärande. Bokens *enda* illustration finns på omslaget och är hämtad från Wikimedia Commons – där det för övrigt finns en hel del *Gesta*-bildmaterial värt att beskåda och använda. Likväl kan den för en publik med skrala eller obefintliga kunskaper i latin fungera som en ingång till hur den medeltida klerikala överheten hoppades kunna nå ut till den syndfulla menighet som behövde förlåtelse och frälsning, dvs. hur historierna och deras bilder uppfattades och användes.

Lars Berggren